

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗА П О В Е Д

№ РД 09 – 3606/29.12.2020 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на втора степен на професионална квалификация за специалност код **3410201** „Продавач-консултант“ от професия код **341020** „Продавач-консултант“ от професионално направление код **341** „Търговия на едро и дребно“.

X

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ
Министър на образованието и науката

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	341	„Търговия на едро и дребно“
Професия	341020	„Продавач–консултант“
Специалност	3410201	„Продавач–консултант“

Утвърдена със Заповед № РД 09 – 3606/29.12.2020 г.

София, 2020 г.

I. ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавния изпит за придобиване на **втора** степен на професионална квалификация по специалност код **3410201 „Продавач-консултант“**, професия код **341020 „Продавач-консултант“** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на втора степен по изучаваната професия **„Продавач-консултант“**, специалност **„Продавач-консултант“**.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

Националната изпитна програма включва:

- за частта по теория на професията – осемнадесет изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема и указание за разработване на писмен тест по всяка изпитна тема;
- за частта по практика на професията - указание за съдържанието на индивидуалните задания;
- критериите за оценяване на резултатите от обучението;
- система за оценяване;
- препоръчителна литература.
- Приложения:
 - а. Примерен изпитен билет;
 - б. Примерно индивидуално задание;
 - в. Примерно указание за разработване на писмен тест.

Държавният изпит – част по теория на професията, се провежда като писмен изпит по една и съща изпитна тема за учениците и/или за обучаваните за дадено училище или обучаваща институция.

Училището/обучаващата институция въз основа на писмено заявено желание на обучаемите по чл. 3, ал. 11 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация може да организира провеждането на държавния изпит – част по теория на професията като писмен тест.

С изпитната тема или изпитния тест се проверява задължителното за усвояване и контрол учебно съдържание на равнища „Знание“, „Разбиране“ и „Приложение“, като броят и равнището на всяка задача се определят към критериите за оценка за всяка изпитна тема.

При избран от училището/обучаващата институция вариант на провеждане на изпита с писмен тест въз основа на критериите за оценка към всяка изпитна тема се съставят тестовите задачи.

Всяка тестова задача задължително съдържа глагол (при възможност започва с глагол), изразяващ действието, което трябва да извърши обучаваният, и показващ равнището по таксономията на Блум, еталона на верния отговор и ключ за оценяване - пълния отговор за който се получават максимален брой точки съобразно равнището на задачата, определени в таблицата за критериите за оценка на всяка изпитна тема.

Към всеки тест се разработва:

1. Указание за работа, която включва:

- целта на теста - какви знания и умения се оценяват с него;
- представяне и описание на теста - брой задачи, типология (задачи със свободен отговор; задачи за допълване/съотнасяне; задачи с избран отговор) и начин на работа с тях;
- продължителност на работа с теста;
- начин на оценяване на резултатите от теста.

2. Методически указания за комисията по оценяване

Всеки член на комисията по оценяване получава тестовите задачи, еталона на верния отговор и ключ за оценяване.

За оценката на писмена работа по изпитна тема комисията по оценяване на изпита – част по теория на професията, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира определеният брой присъдени точки.

За оценката на писмения тест комисията използва еталона на верния отговор и ключ за оценяване.

Чрез държавния изпит – част по практика на професията и специалността, се проверяват и оценяват професионалните умения и компетентности на обучаваните, отговарящи на **втора** степен на професионална квалификация. Изпитът се провежда по индивидуални задания и критерии за оценяване, изготвени от комисията за провеждане и оценяване на изпита - част по практика на професията. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита.

III. ИЗПИТНИ ТЕМИ

Изпитна тема № 1: Предприемаческа дейност и предприемаческо поведение

Кратко описание на учебното съдържание: Предприемаческа дейност, предприемачески процес и иновация. Предприемачески умения и характеристики. Предприемаческо мислене и етично поведение. Групова динамика и работа в екип.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Характеризира предприемачеството като дейност.	20
2. Посочва зависимостта на предприемачески процес от иновацията.	20
3. Разграничава предприемаческите характеристики и умения.	20
4. Анализира предприемаческото мислене и етично поведение.	20
5. Обобщава ролята на груповата и екипна работа на продавач-консултанта.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 2: Предприятие

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и форма на предприятие. Видове предприятия според критериите. Малки и средни предприятия. Предприятието и обкръжаващата го среда. Правни форми подходящи при регистрация на предприятие за търговия на дребно и характеристика на тяхната дейност.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Дефинира същността на предприятието и правния му статус.	20
2. Посочва основните форми на предприятие и признаците за класифициране.	20
3. Характеризира малки и средни предприятия.	20
4. Анализира елементи и фактори на обкръжаващата среда.	20
5. Предлага и прави характеристика на подходящи правни форми.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 3: Основи на теорията на потреблението

Кратко описание на учебното съдържание: Теория за общата и пределна полезност на благата. Закони на Госен. Видове полезност и ценност на благата. Изменения и доходите. Механизъм на потребителско равновесие. Направления в изменението на цените на потребителските стоки /инфлация, дефлация и т. н./.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Дефинира теорията за полезността и посочва единицата за измерването ѝ.	20
2. Обяснява законите на Госен.	20
3. Обяснява и посочва видовете полезност на благата.	20
4. Характеризира измененията в доходите и цените.	20
5. Анализира потребителското равновесие. Обяснява направленията в изменението на цените на потребителските стоки /инфлация, дефлация и т. н./.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 4: Елементарна теория за пазара

Кратко описание на учебното съдържание: Същност, характеристика и функции на пазара. Основни елементи на пазарния механизъм. Видове пазари. Съвършена и несъвършена конкуренция. Роля на държавата за осигуряване на институционална среда за икономиката.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и функциите на пазара.	20
2. Характеризира основните елементи на пазара.	20
3. Обяснява пазарното равновесие.	20
4. Анализира пазарите на съвършена и несъвършена конкуренция.	20
5. Описва ролята на държавата за осигуряване на институционална среда за икономиката.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 5: Измерване на икономиката

Кратко описание на учебното съдържание: Същност на БНП и БВП. Подходи за измерване на БНП. Номинален и реален БНП. Дефлатор на БВП. Други измерители на икономическата активност. Национално богатство. Разлики между БНП и БВП.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Дефинира понятията БНП и БВП	20
2. Посочва подходите за измерване на БНП	20
3. Характеризира номинален БНП, реален БНП и дефлатор на БНП.	20

4. Анализира ролята на всички измерители на икономическа активност.	20
5. Обобщава ролята на националното стопанство за икономическото състояние на държавата. Пояснява разликите между БНП и БВП.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 6: Предприятия за търговия на едро и дребно

Кратко описание на учебното съдържание: Функции на търговските предприятие на едро и дребно. Видове търговските предприятия на едро и дребно и дейности. Основни производствени фактори на предприятията за търговия на едро и дребно - продукция, стоки, фирмено имущество, персонал и пр. Основни форми на обслужване в търговските предприятия на дребно. Ценообразуване в предприятията на дребно. Разлика в стокооборота между предприятията за търговия на едро и дребно.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 6</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Характеризира предприятията за търговия на едро и дребно.	20
2. Посочва функциите на предприятията за търговия на дребно.	20
3. Разграничава дейностите на предприятията за търговия на дребно.	20
4. Анализира производствените фактори.	20
5. Обобщава основните форми на обслужване в предприятията за търговия на дребно. Разяснява разликата в стокооборота между предприятията за търговия на едро и дребно.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 7: Качество и конкурентоспособност

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и значение на качеството. Показатели за оценка на качеството. Системи за управление на качеството. Стандарти и сертификати. Фактори за повишаване на качеството и конкурентоспособността. Показателите за качеството на продукцията, при формирането на пазарната стратегия на предприятието.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 7</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Характеризира понятията качество и конкурентоспособност.	20
2. Посочва системите за управление на качеството и показателите за качеството на продукцията, при формирането на пазарната стратегия на предприятието	20
3. Обосновава необходимостта от показатели при оценка на качеството.	20
4. Обобщава значението на стандартите и сертификатите като база за управление на качеството.	20

5. Анализира факторите за повишаване на качеството и конкурентоспособността.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 8: Документиране и инвентаризиране на стопанските операции в търговията на едро и дребно

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и значение на документирането и инвентаризирането като елемент на методологията на счетоводството. Класификация на счетоводните документи. Видове инвентаризации. Оформяне, движение и съхранение на документите. Ред за провеждане на инвентаризациите и документи за отчитане на резултатите. Задължителни реквизити на счетоводният документ фактура.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и значението на документирането и инвентаризирането.	20
2. Обяснява видовете инвентаризации и класифицира счетоводните документи.	20
3. Прилага основните изисквания за оформяне, движение и съхранение на документите.	20
4. Анализира процеса на документиране и реда за провеждане на инвентаризация.	20
5. Описва най-точно задължителните реквизити, които трябва да съдържа счетоводният документ фактура.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 9: Маркетинг, маркетингови концепции и проучване на пазара

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и значение на маркетинга. Видове маркетинг. Основни маркетингови концепции. Проучване на пазара, сегментиране и избор на целеви пазар. Позициониране на продукта на пазара. Критерии за сегментиране на пазара.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и значението на маркетинга.	20
2. Обяснява видовете маркетинг.	20
3. Посочва критериите за сегментиране на пазара.	20
4. Прилага основните маркетингови концепции.	20
5. Анализира маркетинговото проучване, сегментиране на пазара и позиционирането на продукта на пазара.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 10: Маркетинг-микс

Кратко описание на учебното съдържание: Същност на маркетинг-микс. Елементи на маркетинг-микс. Продуктова политика, ценова политика, пласментна политика и политика на комуникациите. Графика на жизнения цикъл на продукта и характеристика на етапите на жизнения цикъл на продукта.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	Максимален брой точки
1. Дефинира същността на маркетинг-микс.	20
2. Обяснява елементите на маркетинг-микс.	20
3. Прилага четирите вида политика на маркетинг-микс.	20
4. Анализира отделните видове политика на маркетинг-микс.	20
5. Чертае графика на жизнения цикъл на продукта и характеризира етапите на жизнения цикъл на продукта.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 11: Търговска фирма - понятие и характеристика, седалище и адрес. Регистрация. Търговски управител

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и правна характеристика на търговската фирма. Седалище и адрес на търговската фирма. Регистрация на търговската фирма. Същност и характеристика на търговския управител. Правомощия на търговия управител. Прекратяване дейността на търговския управител.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 11	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и характеристиката на търговската фирма.	20
2. Характеризира понятието седалище и адрес на търговската фирма.	20
3. Обяснява процеса на регистрация на търговската фирма.	20
4. Дефинира същността на търговския управител.	20
5. Обяснява и анализира правомощията на търговския управител съгласно ТЗ. Посочва начините за прекратяване дейността на търговския управител.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 12: Търговски сделки

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и правна характеристика на търговските сделки. Начини за сключване на търговските сделки. Договор за продажба–същност, страни по договора, права и задължения. Основни реквизити на договор за продажба. Изпълнение на търговските сделки. Неизпълнение на търговските сделки.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и основните характеристики на търговските сделки.	20
2. Обяснява начините за сключване на търговски сделки.	20

3. Изяснява същността, страните, правата и задълженията на договора за продажба.	20
4. Посочва и анализира изпълнението и неизпълнението на търговските сделки.	20
5. Познава основните реквизити на договора за продажба.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 13: Същност, свойствата и качествата на основните стокови групи

Кратко описание на учебното съдържание: Същност, свойствата и качествата на стоките от различните стокови групи. Технология на контрола, при оценката на качеството на суровините, материалите и готовата продукция. Подготовка на стоките и продукцията за продажба - опаковане, маркиране и транспортиране на суровините, материалите, стоките и готовата продукция. Методология за определяне стойностните показатели за качеството на стоките.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	Максимален брой точки
1. Познава и разграничава стоковите групи. Характеризира свойствата и качествата на суровините, материалите и готовата продукция.	20
2. Разбира и описва технологията на контрола, при оценката на качеството на суровините, материалите и готовата продукция.	20
3. Познава и сравнява опаковките, маркировките и транспортирането на суровините, материалите, стоките и готовата продукция.	20
4. Описва и сравнява методите за определяне стойностните показатели за качеството на стоките.	20
5. Анализира методите за определяне стойностните показатели за качеството на стоките.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 14: Търговска дейност на дребно

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и икономическа характеристика на търговията на дребно. Стопански субекти, осъществяващи търговска дейност на дребно. Продажби на дребно-икономическа същност и съдържание. Състав и структура на продажбите на дребно. Роля на продажбите на дребно за икономиката на страната.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 14	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и икономическата характеристика на търговията на дребно.	20
2. Посочва стопанските субекти, осъществяващи търговията на дребно.	20
3. Характеризира икономическата същност и съдържание на продажбите на дребно.	20

4. Обяснява състава и структурата на продажбите на дребно.	20
5. Анализира ролята на продажбите на дребно за икономиката на страната.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 15: Търговска дейност на едро

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и икономическа характеристика на търговията на едро. Обект на покупко-продажба на търговска дейност на едро. Специфични особености на търговската дейност на едро. Класификация на стопанските субекти осъществяващи търговска дейност на едро. Система от икономически фактори влияещи върху търговската дейност на едро.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и икономическата характеристика на търговията на едро.	20
2. Характеризира обекта на покупко-продажба.	20
3. Посочва специфичните особености на търговията на едро.	20
4. Класифицира стопанските субекти осъществяващи търговска дейност на едро.	20
5. Обяснява и анализира системата от икономически фактори влияещи върху търговията на едро.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 16: Трудов договор

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и правна характеристика на трудовия договор. Съдържание на трудовия договор. Видове трудови договори. Сключване и изпълнение на трудовия договор-задължение за регистрация. Изменение и прекратяване на трудовия договор.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 16	Максимален брой точки
1. Дефинира същността на трудовия договор.	20
2. Посочва основните характеристики на трудовия договор.	20
3. Характеризира видовете трудови договори. Обяснява съдържанието на трудовия договор.	20
4. Обяснява процеса на сключване и изпълнение на трудовия договор.	20
5. Анализира изменението и прекратяването на трудовия договор.	20
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 17: Роля на парите за реализиране на търговските плащания

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и функции на парите. Изисквания към парите. Покупателна сила и обезпечение. Форми на парите, като средство за

плащане. Съвременни пари. Плащане в брой – същност, участници, процедури, условия, документи, предимства и недостатъци. Защитни елементи срещу фалшифициране на банкнотите и монетите. Роля на парите за реализиране на търговските плащания.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 17	Максимален брой точки
1. Дефинира основни понятия, свързани със същността и функциите на парите.	20
2. Обяснява изискванията към парите, тяхното обезпечение и покупателна сила. 10	20
3. Сравнява формите на парите и описва техните предимства и недостатъци. 15	20
4. Посочва защитните елементи, по които могат да бъдат разграничени фалшивите банкноти и монети от истинските.	20
5. Анализира ролята на парите за реализиране на търговските плащания.	20
Общ брой	100
точки:	

Изпитна тема № 18: Начини и форми на безналични плащания

Кратко описание на учебното съдържание: Банкова сметка – условия за откриване на банкови сметки. Видове банкови сметки. Форми на плащания – кредитен превод и електронни платежни инструменти. Особенности при плащане с банкови платежни карти. Операции и документи при плащане на ПОС устройство с банкова платежна карта.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 18	Максимален брой точки
1. Познава условията за откриване на банкова сметка и видовете банкови сметки.	20
2. Обяснява начините на безналични плащания – участници, документи, условия, технология на плащане.	20
3. Сравнява формите на безналични плащания и посочва техните предимства и недостатъци.	20
4. Анализира взаимоотношенията, които възникват между търговците и техните клиенти във връзка с извършване на безналични плащания с банкови платежни карти.	20
5. Обяснява операциите и документите при плащане на ПОС устройство с банкова платежна карта.	20
Общ брой точки:	100

IV. УКАЗАНИЯ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ ЗАДАНИЯ

Индивидуалното задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване трите имена на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита,

крайния срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита част по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

Примерно индивидуално практическо задание №

Тема на заданието: Да се организира продажбата на стоки от стокова група „ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“

1. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

- Да се определи асортимента на стоките от стокова група „ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“ в търговския обект;
- Да се посочат изискванията при подреждане, аранжиране и съхранение на стоките от стокова група „ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“ в търговския обект;
- Да се посочи съдържанието на задължителната маркировка и подходящата опаковка. Баркод на продуктите;
- Да се посочи необходимото оборудване и обзавеждане за стокова група -
- „ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“
- Да се посочат използваните методи за продажба;
- Да се посочат документите при отчитане на доставката и продажбата;
- Да се посочат техниките за комуникации с клиентите при осъществяване на продажбата на стоките от стокова група „ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“ в търговския обект;
- Да се посочат дейностите, свързани с дообработката /ако има такава/ на продуктите от стокова група „ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“ в търговския обект;
- Да се посочат реда и документите при инвентаризация и бракуване на стоките от стокова група „ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“ в търговския обект;
-

2. Критерии за оценяване

За всяко индивидуално задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на

училището/ръководителя на обучаващата институция, разработва показатели по критериите, определени в таблицата. Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя.

Критерии и показатели за оценяване	Максимален брой точки	Тежест
1. Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда		да/не
<p>1.1. Избира и използва правилно лични предпазни средства</p> <p>1.2. Правилно и по безопасен начин използва предметите и средствата на труда</p> <p>1.3. Разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, дефинира и спазва предписания за своевременна реакция</p> <p>Забележка: Критерий 1 няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</p>		
2. Ефективна организация на работното място		5
2.1. Спазване на хигиена на работното място	1	
2.2. Поддръждане и аранжиране на стоковата група	2	
2.3 Целесъобразност на предлагания асортимент на стоковата група в търговския обект	1	
2.3. Работа с равномерен темп за определено време	1	
3. Спазване изискванията на законите, правилниците, наредбите, инструкциите и предписанията		5
3.1. Обяснява работата си при организиране продажбата на съответната стокова група	3	
3.2. Спазва изискванията на законите, правилниците, наредбите, инструкциите и предписанията за продажбата на стоки, свързани с изпитното задание	2	
4. Правилен подбор на асортимента на стоковата група съобразно конкретното задание		30
4.1. Преценява вида на стоковата група според изпитното задание	10	
4.2. Правилно подбира необходимото оборудване и обзавеждане за съответната стокова група	10	
4.3. Посочва използваните методи за продажба	10	
5. Спазване на технологичната последователност на дейностите според практическото изпитно задание		30
5.1. Самостоятелно определя технологичната последователност на дейностите (посочва съдържанието на задължителната маркировка и подходяща опаковка; техниките за комуникации с клиентите; дейности свързани с дообработката на определени	20	

<i>стокови групи; определя реда и документите при инвентаризация и бракуване на стоки от групата и др.)</i>		
<i>5.2. Спазва технологичната последователност при отчитане на доставката и продажбата - документите в процеса на работа</i>	<i>10</i>	
6. Качество на изпълнението на индивидуалното практическо задание		30
<i>6.1. Точно, ясно и пълно са посочени дейностите, свързани с организиране продажбите от съответната стокова група според изпитното задание</i>	<i>10</i>	
<i>6.2. Всяка завършена процедура, документ съответства на изискванията, свързани с продажбата на съответна стокова група</i>	<i>10</i>	
<i>6.3. Изпълнява задачата в поставения срок</i>	<i>10</i>	
	Общ брой точки:	100

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на втора степен на професионална квалификация по специалността код 3410201 „**Продавач-консултант**“, професия код 341020 „**Продавач-консултант**“ е в точки, както следва:

- част по теория на професията - максимално 100 точки;
- част по практика на професията - максимално 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е в съотношение - 40 процента частта по теория на професията и 60 процента частта по практика на професията от общия брой точки.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се изчислява, както следва:

Окончателната оценка в брой точки е равна на 0,4 x получения брой точки от частта по теория на професията + 0,6 x получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка от брой точки се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки x 0,06.

Окончателната оценката от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател, с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател слаб;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател среден;

- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател добър;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател много добър;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател отличен.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Колектив, „Икономика на предприятието“, изд.Мартилен, 2020 г., гр.София;
2. Владимирова Й., Николова И., „Икономика на търговията“, издателски комплекс –УНСС, 2017 г., гр. София;
3. Димитрова, В., „Икономика, организация и управление на търговията, изд.Мартилен, 2020 г., гр.София;
4. Кожухаров, Хр. проф. д-р., „Стокзнание“, изд. Мартилен, 2003 г., гр. София;
5. Габровска, А., „Стокзнание“, изд. Мартилен, 2016 г., гр. София;
6. Ковачева, В. доц. дин „Организация и оперативно управление на търговията“, изд. Форком, 1999 г., гр.София;
7. Белев, Д., Владимирова Й., „Икономика на вътрешната търговия“, изд. Форком, 1999 г., гр. София;
8. Георгиев,Л., „Ефективни продажби–Търговски техники“, изд. Мартилен,2018 г., гр. София;
9. Начева, Р. доц. д-р, „Търговско счетоводство“, изд. Дионис, 2000 г., гр. София;
10. Петров, Л., „ Основи на счетоводството“, изд. Мартилен, 2013 г., гр. София;
11. Петров, Л., „ Обща теория на счетоводната отчетност“, изд. Мартилен, 2016 г., гр. София;
12. Радков, Р., Манчева Д. „Организация и техника на търговските плащания“, изд. Мартилен, 2012 г., гр. София.;
13. Доганов, Д., колектив, „Маркетинг“, изд. Дионис,2007 г., гр. София;
14. Щерев, Н. „Маркетинг“, изд. Мартилен, 2016 г., гр. София.;
15. Щерев, Н. и колектив, „Маркетинг и реклама – част втора приложен маркетинг“, изд. Мартилен, 2020 г., гр. София.;
16. Авторски колектив, „Примерни задания за държавни изпити по икономика на професията продавач-консустант, изд. Мартилен, 2012 г., гр. София.;
17. Нормативни актове;
18. Друга литература.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Мариана Герчева – Национална търговско-банкова гимназия, гр. София
2. Росица Маринова – Национална търговско-банкова гимназия, гр. София
3. Рилка Георгиева – Национална търговско-банкова гимназия, гр. София

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И
СПЕЦИАЛНОСТТА,
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

***по професия код 341020 „Продавач-консултант“
специалност код 3410201 „Продавач-консултант“***

Изпитен билет №16

Изпитна тема: . Трудов договор

Кратко описание на учебното съдържание: Същност и правна характеристика на трудовия договор. Съдържание на трудовия договор. Видове трудови договори. Сключване и трудовия изпълнение на трудовия договор-задължение за регистрация. Изменение и прекратяване на договор.

(изписва се точното наименование на темата с кратко описание на учебното съдържание)

Описание на дидактическите материали: Кодексът на труда

(описание на дидактическите материали)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ - ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И
СПЕЦИАЛНОСТТА,**

**ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

по професия код 341020. „Продавач-консултант“

специалност код 3410201 „Продавач-консултант“

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика/обучавания

(трите имена на ученика/обучавания)

отклас/курс, начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:

**1. Да се организира продажбата на стоки от стокова група „ ХЛЯБ И
ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“**

(вписва се темата на практическото задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

- Да се определи асортимента на стоките от стокова група „ ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“ в търговския обект;
- Да се посочат изискванията при подреждане, аранжиране и съхранение на стоките от стокова група „ ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“ в търговския обект;
- Да се посочи съдържанието на задължителната маркировка и подходящата опаковка. Баркод на продуктите;
- Да се посочи необходимото оборудване и обзавеждане за стокова група -
- „ ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“
- Да се посочат използваните методи за продажба;
- Да се посочат документите при отчитане на доставката и продажбата;

- Да се посочат техниките за комуникации с клиентите при осъществяване на продажбата на стоките от стокова група „ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“ в търговския обект;
- Да се посочат дейностите, свързани с дообработката /ако има такава/ на продуктите от стокова група „ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“ в търговския обект;
- Да се посочат реда и документите при инвентаризация и бракуване на стоките от стокова група „ХЛЯБ И ХЛЕБНИ ИЗДЕЛИЯ“ в търговския обект.

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:

(име, фамилия)

(подпис)

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

**Директор/ръководител на обучаващата
институция:**.....

(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

в) Примерно указание за разработване на писмен тест

- **примерно указание за работа за учениците/курсистите и примерни тестови задачи с еталон за оценяване и ключ на верните отговори**

Указание за работа

Уважаеми ученици/курсисти,

Вие получавате тест, който съдържа ... задачи с различна трудност с максимален брой точки – 100. За всеки Ваш отговор ще получите определен брой точки, показан в долния десен ъгъл след всяка задача.

Целта на теста е да се установи равнището на усвоените от Вас знания и умения, задължителни за усвояване и контрол за придобиване на втора степен на професионална квалификация по професия „Продавач-консултант“, специалност „Продавач-консултант“.

Отбелязването на верния според Вас отговор при задачите с избран отговор е чрез знак \times , а за другите типове задачи начина на отговор е описан в задачата.

При отбелязване на отговор, който искате да промените, оградете в кръгче грешното отбелязване и се подпишете пред него.

Някои задачи изискват не само познаване на учебното съдържание, но и логическо мислене, затова четете внимателно условията на задачите преди да посочите някой отговор.

Не отделяйте много време на въпрос, който Ви се струва труден, върнете се на него по-късно, ако Ви остане време.

Тестът е с продължителност астрономически часа.

ЖЕЛАЕМ ВИ УСПЕХ !

- разработване на тест

Броят и равнището на тестовите задачи по всеки критерий се определят съобразно равнището, на което трябва да бъде усвоено съответното учебно съдържание, като общият брой задачи по всеки критерий трябва да носи максималния брой точки.

1. Таксономия на Блум – равнища и примерни глаголи

Равнище	Характеристика	Глаголи
I. Знание 0 - 2 точки	Възпроизвеждане и разпознаване на информация за понятия, факти, дефиниции	Дефинира, описва, посочва, изброява, очертава, възпроизвежда, формулира, схематизира
II. Разбиране 0 - 4 точки	Извличане на съществен смисъл от изучаваната материя. Интерпретация и трансформиране на информацията с цел нейното структуриране.	Преобразува, различава, обяснява, обобщава, преразказва, решава, дава пример за..., сравнява
III. Приложение 0 - 6 точки	Пренос на нови знания и умения при решаване на проблемна или аварийна ситуация. Способност за използване на усвоената информация и формираните умения	Изчислява, демонстрира, открива, модифицира, разработва, свързва, доказва

2. Примерна матрица на писмен тест по изпитна тема №

Разработва се от комисията за подготовка и оценяване на изпита - част по теория на професията, като към таблицата за критерии за оценка по всяка тема се разписват графи 3, 4 и 5.

Критерии за оценяване на изпитна тема №	Максимален Брой точки	Брой тестови задачи по равнища		
		I	II	III
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.
1	2	3	4	5

1.				
2.				
3.				
4.				
.....				
Общ брой задачи:				
Общ брой точки:		100		
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“ • 4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“ • 6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“ 				

3. Препоръчителни тестови въпроси и задачи според типа на отговора:

- **1-ва група: въпроси и задачи със свободен отговор;**
 - Въпроси и задачи за свободно съчинение;
 - Въпроси и задачи за тълкуване;
- **2-ра група: въпроси и задачи за допълване (с полуоткрит отговор);**
 - Въпроси и задачи за допълване на дума, или фраза или елемент от чертеж/схема;
 - Въпроси и задачи за заместване;
- **3-та група: въпроси и задачи с избран отговор**
 - Задачи с един или повече верни отговори;
 - Въпроси за избор между вярно и грешно

4. Примерни тестови задачи

4.1. Примерна тестова задача от равнище „Знание“

Посочете чрез коя функция се изразява посредничеството на парите, при реализирането на стоките и услугите:

- а) разчетна единица;
- б) средство за размяна;
- в) средство за плащане;
- г) средство за натрупване;
- д) средство за измерване.

макс. 2 т.

Еталон на верния отговор: б)

Ключ за оценяване:

Отговор б) – 2 точки

При посочени повече от един отговор – 0 точки

Всички останали отговори – 0 точки

4.2. Примерна тестова задача от равнище „Разбиране“

Определете вярното твърдение:

- а) стоковото обръщение изисква парите да са качествено еднородни;
- б) стоковото обръщение изисква парите да са конвентуирани;
- в) стоковото обръщение изисква парите да са обръщаеми;
- г) стоковото обръщение изисква парите да имат собствена стойност.

макс. 4 т.

Еталон на верния отговор: а)

Ключ за оценяване:

Отговор а) - 4 точки;

При посочени повече от един отговор - 0 точки т;

Всички останали отговори - 0 точки;

4.3. Примерна тестова задача от равнище „Приложение“:

Попълнете пропуснатите операции при плащане в брой на каса в търговския обект.

- 1 Маркиране на стоките от фискално устройство
- 2
- 3 Приемане на парични суми от клиента
- 4
- 5 Връщане на ресто

макс. 6 т.

Еталон на верния отговор и ключ за оценяване:

- 1 Маркиране на стоките от фискално устройство
- 2 **Обявяване на общата дължима сума - 3 точки**
- 3 Приемане на парични суми от клиента
- 4 **Издаване на фискална касова бележка /фискален бон/ – 3 точки**
- 5 Връщане на ресто

Отговор: - 6 точки.